

פתח דבר

“פעם ראשונה אדם לומד ומבין.
פעם שנייה לומד ותוקה:
משטח הייתי בי שדמיתי מבין,
הרי איני מבין ולא כלום.
פעם שלישית מבין ואינו מבין.
פעם רביעית מבין את שלא הבין
ואינו מבין את שהבין.
וכן על דרך זה פעם אחר פעם.
ואם יגע הרבה ותור הרבה
עד ששוכח כמה פעמים חזר,
ויש לו סיוע מן השמים,
הרי הוא מתחיל להבין.
וזו תחלתה של חכמה”
(ש”י עגנון, עיר ומלוואה)

החידושי, חדשים גם ישנים, ובדברי הפוסקים
האחרונים, וייתן דעתו שלא לאבד ממנו של ישראל
מפני חומרות יתרות.

• שלמי תודה •

תודה לקדוש קדוש קדוש, שמשעה שעמדתי על דעתי, יישר
את דרכי לאחוז בתורת אמת. הבלי הזמן טורדים וטורפים
אותנו יום יום, ואם נימצא נפנים לדבר אחד בטל, בטלים
הרבה אוחזים זה בזה. וכשמעלינו להיזהר מלחלל את
הקודש, כך שומה עלינו להיזהר מלקדש את המרוחק, כדרך
שביטא זאת מור”ה הרב יוסף קאפח, שנפשי מודה לה’ בכל
על שהפגישיני עמו³.

נפתים אנו נפתים לכל טרדה הנקריה בדרכינו, ומתחזה
לעינינו כדבר חשוב וככלי אשר חפץ בו. ורק כאשר עוברת,
אנו תוהים על אשר נפתינו לה, בהיווכחנו לאחר מעשה כי
הבל חזותה ושקר חניה, ורק יראת ה’ והעשייה בה היא
תהלה.

בספר זה נגיייענו רבות על הבנה מעמיקה בשיטת הרמב”ם.
פעמים עמלנו על משפט אחד שבעה נקיים ועל פסקה
שמונים ימי טוהר. חזור והבן. חזור ולטש. ביאורו של ספר
זה נמשך שנות אדם רבות, ואף שלבנו בו איורים ושרטוטים
רבים. הנה, כדרכי, מקום אתי לשבח עושי מצווה שנתאמצו
לשם ה’. בכורת התודה מגיעה לד”ר יחיאל קארה הי”ו,
חוקר בכיר באקדמיה ללשון העברית, המלווה את המפעל
כמעט מראשיתו, אשר יגע על מלאכת הניקוד הקשה, ואף
הגיה וערך את לשון הביאור. איש בקי ומהיר במלאכתו,
אשר בוערת בו אש קודש. תודה מיוחדת למבארים. הרב

עם סיום ביאור הספר הזה, מתקדשת הדעת להודות לה’
על הכוח שנתן בנו להגיש לעם ישראל את הספר החמישי
בספר “משנה תורה” לרמב”ם, הלוא הוא “ספר קדושה”,
בתוספת ביאור תמציתי ומשוכלל, למען יהיו הכל, קטן
וגדול, איש ואישה, בעל לב רחב ובעל לב קצר, ממשמשים
בתורת רבנו בכל הודם ותפארתם.

• • •

יסוד הוא בתורתנו שהיא תורת חיים, לא רק חיים של לימוד,
אלא חיים של תורה. משום כך נתייגענו יותר בספר זה
בניסיון לפשט את הדברים ולהציג לפני הקורא קו בהיר,
קב ונקי, של ביאור השזור מהלכי חיים, ולא רק ליקוט של
ידיעות. פעמים הרבה אפשר להבין כל הלכה בפני עצמה,
אבל קשה לתפוס את התמונה הכללית, כדרך הציטוט בראש
עמוד זה. הנחת היסוד של ביאורנו הייתה שהדברים חייבים
להיות פשוטים עד כמה שניתן, כגון בביאור קביעת ימי
המחזור של האישה בהלכות נידה. ההלכות חייבות להיות
מעשה חיים ונטועות בארץ, שהרי לא ייתכן שתצטרך כל
אישה לנהל את חייה עם מחשבון ובו אלגוריתם מורכב
של ימי נידה וימי ספירה בלי קשר למחזור הטבעי שלה.
אמנם עדיין הדברים מורכבים, ואינו משלים את עצמנו
שהגענו לתכלית הפשטות הראויה, אך מכל מקום צעדנו
בשביל מחשבה זה.

גם בעניין השחיטה והכרת חלקי הבהמה, קירבנו את
הדברים להכרת המציאות. לכן צירפנו הקדמה להלכות
שחיטה ובה תיאור של מבנה הגוף של הבהמה והעוף, כולל
נספח ובו תמונות צבעוניות כדי לקרב את הדברים לחיים.
משעה שהתורה היא תורת חיים, “אפשר שינעם הכל: גדול
וקטון, איש ואשה, בעל לב רחב ובעל לב קצר”¹. כך התורה
המעשית יש לה כיוון ועמוד שדרה, ואינה רק מעשה מרכבה
של טבלאות ושיטות, פסקים ומחלוקות, שהאדם טובל בהן
ואינו עולה מהן. אמנם לא בכל דבר הכל פוסקים כהרמב”ם,
אבל אין כמוהו לתת תפיסה נכונה, יסודית ושיטתית, של
התורה כולה. בביאור שלפנינו, נקטנו את פשט הדברים
בהבנת שיטת הרמב”ם, ואנו מתפללים לקדוש ברוך הוא
שיזכנו לראות בקרוב בהוצאת מהדורה מורחבת הכוללת
את כלל השיטות בתחום זה בתמצית הלכה למעשה, כגון
שיטת שולחן ערוך והרמ”א, ובעניינים שנתחדשו בימינו.

וראוי להביא כאן את דברי הרב”ז בסוף הלכות טרפות²

וידעתי שיש בהלכות שחיטות וטרפות דקדוקים
הרבה וחומרות הרבה ומנהגים שונים, ואני לא
כתבתי אלא דעת רבנו ושיטתו. והרוצה לעמוד
על כל הפרטים והדקדוקים, יעיין בדברי בעלי

נתונה לכולם. עוד יבואו על הברכה המגיהים. הרב אריה כהן שהוא גם מהנדס מזון והגיה את איסורי ביאה ומאכלות אסורות; הרב ד"ר מרדכי הלפרין, על מעברו היסודי ובייחוד בחלקים של מערכת הרבייה של הגבר והאישה (פרקים ד-ה, י, טז מאיסורי ביאה), ידיעותי, מאמריו ועצותיו הטובות היו לנו לעזר רב. בנושאים רפואיים כללים עמד לימיני גם ידידי ד"ר מרדכי אלפרין. הרב עמנואל מזרחי, ר' דוד משה, נחשון כהן ובני שקד. הרב יואל קטן, הרב צפניה ערוסי, הרב מיכאל חימי ויאיר שאקי עסקו ב"הלכות נידה". ועוד רבים וטובים עזרו בליבון נושאים מסוימים. תודה גם לכל מי שהגיהו חלקים מן הספר, למחצה או לשליש או לרביע.

תודה לצוות שעסק בעימוד הספר ובעיצובו, לרב עמנואל מזרחי וליעקב עציון, למנחם מענדל שכטר ולנאור ידעי שהפיקו מרגלית מתחת ידם, תוך הגהה מדוקדקת באמצעים מגוונים ומשוכללים, עד כמה שידנינו מגעת. נאור ניהל את התהליך כולו בחכמת לב יחד עם הגהותיהם של ר' יעקב שהם, אברהם בן ארוש, בן ציון חניה וחברים יקרים נוספים. ולרב הלל גרשוני, שסייע בעריכת נוסח הרמב"ם. תודה לגב' הילה בירן על רעיון לבה הנפלא בעיצוב המיוחד של כריכת הספר. מיטב התשבחות למר יצחק וייספיש על מאמציו המרובים בהפקת הספר ובליווי המסור של המפעל מתחילתו, בדבקות ובנועם, יהיה ה' בחילו. תודה לחנן מגורי, המנהל את אתר הספר בשום שכל, וליונתן עזרן על עצותיו הטובות. תודה עמוקה לשותפיי, אכסניה של קדושה, ישיבת "אור וישועה", בראשות מו"ר הרב אליהו רחמים זייני, שדברים רבים יוצאים מכוחו ומכות כוחו, ולמנכ"ל ישי בוצחק, המוציא והמביא בטוב דעת.

תודה מיוחדת למארגן הרמב"ם היומי, אשר מניע את הנחלת הרמב"ם בכל כוחו, מכוח קריאתו של הרבי מלובאביץ', אש קודש בו, ולהט לבבו מדביק את כולנו בעשייה מבורכת.

תהא משכורת כולם שלמה מעם ה' אלוהי ישראל, וזכות הנשר הגדול תהא חופפת עליהם. ואחרונים חביבים, הלוא הם בני ביתי. יברך השם את נוות ביתי, ישמרה הצור, המלווה את עבודתי הקשה במפעל זה, ואת ילדינו היקרים. יהי רצון שנהיה אנחנו וצאצאינו כולנו אוהבי השם ולומדי תורתו לשמה.

י"מ

חיפה, אלול התשע"ב

ד"ר אלעד דוקוב ביאר את תחילת הלכות "איסורי ביאה" ואת סופן בטוב דעתו. ר' יונתן רבינוביץ ביאר את "הלכות נידה", ונשתקע חודשים רבים מאוד בפתרון המבוכה בשיטת הרמב"ם בספירת ימי נידה וזיבה. פיזור הערפל, הישגי הביאור ודקדוקיו, נזקפים לזכותו. פיצוח דעתו המיוחדת של הרמב"ם ודיוקי לשונו הפיקו עונג גדול. הדברים השתבחו גם במהדורה זו. להסבר מפורט של שיטתנו בביאור ההלכות הקשות במחצית השנייה של פרק ז, ראה מאמרנו: "הצעת פיתרון למבוכה גדולה בהלכות איסורי ביאה פרק ז", בכרך קמ"ה של כתב העת "סיני" (הוצאת מוסד הרב קוק, תשע"ב). ר' אוהד נפש, משיבת "קרני שומרון", ביאר ביאור ראשוני את "הלכות מאכלות אסורות", ולאחר שכלולן, שב להגיהן הגהה מדוקדקת במסגרת "מכון משה". השוחט, ר' נתנאל מילס, והרב רועי דובקין, ביארו את "הלכות שחיטה" בטוב דעת, ביגיעה רבה ובלמוד מעמיק, כפי אשר תחזינה עיני הקוראים. הרב דובקין סייע בעדי בלהט ובדבקות בעריכת כל הספר ובכל מה שיכול. יהי ה' עמם בכל אשר יפנו.

ספר זה יוצא לאור בשיתוף פעולה עם "מכון משה", העוסק במחקר משנת הרמב"ם לתחומיה ובהוצאתה לאור עולם, בראשות מו"ר הרב רצון ערוסי, ובסיוע משרד התרבות והספורט - מינהל התרבות - המחלקה למוסדות מחקר ומורשת, והמשרד לשירותי דת - ועדת עזבונות. תודה לשותפיי הנאמנים ב"מכון משה", תודה אישית מקרב לב לרב ערוסי על סיועו המסור, ליו"ר יוסי פרחי, שהגיה את הדברים והוביל את שיתוף הפעולה בדבקות לבב ובשום שכל.

נעזרנו רבות בטובת עין שנהג בנו הרב אמיטי בן דוד, מחבר הספר "שיחת חולין", כשהעמיד לרשותנו איורים רבים הפזורים בספר והתיר לנו להשתמש בהם במהדורה זו. הרב אמיטי אף הגיה היטב את הלכות שחיטה וחלק ממאכלות אסורות. הרב יעקב לאך, מחבר הספר "טמוני חול", העמיד אף הוא לרשותנו תמונות, כמצוין בנספח התמונות, שעל עיצובן עמל שמואל קפא. תודה מיוחדת לרב ישראל מאיר לוינגר, לפנים רב העיר באול, ומחבר ספרים רבים בהלכות שחיטה וטרפות, על ליווי המסור, על תמונות ואיורים שהעמיד לרשותנו ועל הערותיו החשובות בהלכות שחיטה ובחלק ממאכלות אסורות. תודה לשוחט הרב יובל כהן על התמונות שהעמיד לרשותנו, כמצוין בנספח התמונות. על עיבוד התמונות עמל יעקב שהם, שעמס על עצמו בכל עת למען תורת משה. הרב לוי נפש, סגן הרב במשטת תנובה "אדום אדום", שאף הדריך אותנו בבית המטבחיים. וודתנו

◇ הערות ◇